

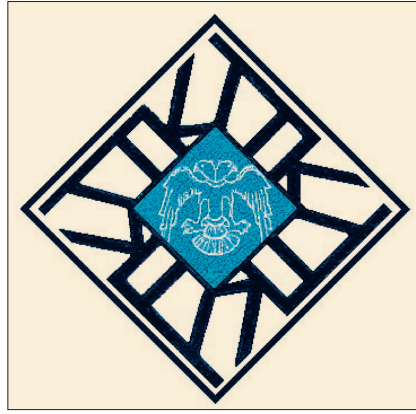
TÜRK VAKIF HAT SANATLARI
MÜZESİİstanbul Beyazıt'ta
Türkiye'nin tek hat müzesi.

Vakıflara bağlı faaliyet gösteren yapı alanında Beyazıt Külliyesi'nin medresesidir. 1943-1981 yıllarında Belediye Şehir Kütüphanesi olarak kullanılan bina bu tarihte boşaltılarak restore edilmiştir. 1984 Ekim ayında çeşitli yerlerden toplanan hatların ve hatla ilgili araç gereçlerin sergilendiği bir müze haline getirilmiştir. Vakıflar İdaresi'ne bağlı hatla ilgili ilk müze, Vatan caddesi üzerinde Sultan Selim Medresesi'nde 1968 yılında Türk Yazı Sanatları Müzesi adıyla açılmış, kısa süre sonra da kapanmıştır. Türk ve İslâm Eserleri Müzesi'nden alınan bazı hat eserleriyle vakıf teberükât depolarında bulunan eserler, ayrıca Mustafa Bekir Pekten, Turan Türkmenoğlu, Yusuf Coşkun, Hüsamettin Akkök ve Mehmet Uluöz'ün bağışladıkları materyal sergilenen eserler arasındadır. Müzede yazma ve levhaların yanı sıra taş üzerine yazılmış hat örneklerinden oluşan 277 parça mevcuttur. Eserlerin yazı çeşitlerine göre ayrıldığı müzede kûfî mushaflar, risâleler, Hint, Mağrib yazılı yazma eserler ve levhalar, nesih mushaflar, ahşap oyma, muhakkak mushaflar ve sülüs levhalar, ta'lik yazmalar ve levhalar, sülüs ve aynalı yazılar, istifli yazı, sülüs mushaflar, tuğralar, hattat padişahların eserleri, sülüs ve muhakkak yazmalar, icâzetler, hilyeler, işleme yazılar, hanım hattatların yazıları ve meşkler seksiyonu bulunmaktadır.

Medresenin dershane kısmı Mukaddes Emanetler seksiyonu halinde düzenlenmiş olup ortasında Kâbe kapısı örtüsü yer almaktadır. Kitâbelik kısmında hattat olarak Hacı Ali Muhammed ismi okunmaktadır. Siyah kadife üzerine gümüş ve altın ipliklerle Fâtiha sûresi, İhlâs sûresi, Âyetü'l-kürsî, kelime-i tevhid, Kureys sûresi, besmele, Neml sûresinin 30. âyeti işlenmiştir. 1884 tarihli örtünün en altında hurma ağaçları meyveleriyle birlikte görülmektedir. Burada Kâbe'nin etrafını çeviren ipek sıra saten, kendinden desenli siyah Kâbe örtüsü teşhir edilmektedir. Zikzak hatlar arasında sülüs yazılar bulunmaktadır. Bu seksiyonda en değerli parçalar sakal-ı şerifle bir şişe içinde Hz. Peygamber'in kabrinden alınmış topraktır. Ayrıca Mekke, Medine, Mina ve Müzdelife'yi tasvir eden minyatürler vardır. Medresenin avlusunda Ali, Sâmî Efendi ve Mustafa İzzet imzalı taş kitâbeler mevcuttur.

lerine ait zengin fotoğraf koleksiyonu, bunun yanında Atatürk'ün cenaze resimleriyle bir Atatürk fotoğraf koleksiyonu vardır. Rifki Melül Meriç başkanlığında oluşturulan bir heyetin Karacaahmet Mezarlığı'nda kitâbelerin tesbiti çalışmaları sonuçlandırılmamış olup bunlarla ilgili fişler kurum kütüphanesinde bulunmaktadır. Tarih ve arkeoloji alanında Türkiye'nin en büyük kütüphanesi olan Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi bir ihtisas kütüphanesidir. Değişim, bağış ve satın alma yoluyla kütüphaneye sağlanan yayınlar 260.000 cilde ulaşmıştır. Kütüphaneye 383'ü yurt dışından, 246'sı yurt içinden 629 süreli yayın gelmektedir. Ayrıca yurt dışı ve yurt içindeki çeşitli üniversite, enstitü, yayın kuruluşu ve araştırma merkezleriyle değişim yapılmaktadır.

Kurumda Cumhuriyet'in ilk dönemlerinde Alacahöyük'te başlatılan kazı çalışmaları halen devam etmektedir. Her yıl yaklaşık yirmi-yirmi beş kazıya maddî destek verilmektedir. 1996'da Kırgızistan'ın Tanrı dağlarından Son-Köl'de başlatılan kazı çalışmaları 2000 yılından itibaren Oş bölgesinde sürmüştür ve 2004'te tamamlanmıştır. Yine 1997'de Ukrayna'nın Özü Kalesi'nde ve Kırım yarımadasında Akkırman'da kazılar yapılmış, 2002 yılından sonra Güney Sibirya ve Kuzey Moğolistan'da kazı çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Türk Tarih

Türk Tarih Kurumu'nun amblemi

Kurumu yurt dışında birçok kurum ve kuruluşun üyesidir. Bunlardan Uluslararası Akademiler Birliği'nin Türkiye'deki tek üyesi durumundadır. Ayrıca Uluslararası Tarih Bilimleri Komitesi, Uluslararası Askerî Tarih Komisyonu, Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Birliği, Osmanlı Öncesi ve Osmanlı Araştırmaları Uluslararası Komitesi gibi kuruluşların üyesi ve kurucularındandır. Bunların dışında Macaristan, Rusya, Moldova, Azerbaycan, Türkmenistan, Kazakistan, Kırgızistan, İran gibi ülkelerle ikili iş birliği protokolleri yapılmıştır. Türk tarihinin araştırılmasında, özellikle ekip çalışmaları olarak Türkiye'nin sosyal ve kültürel tarihi, yurt dışındaki tarihî Türk eserlerinin tesbiti, başlangıcından günümüze Türk dünyası tarihi, Türk süflük tarihi gibi projeler gerçekleştirilmiştir. Bu projeler çerçevesinde Türk tarihinin en eski yazılı belgeleri olan Çin imparatorluk günlüklerinin Türk tarihiyle ilgili kısımlarının tercümesi yapılmış, bunlardan *Çin Kaynaklarında Türkler: Eski Tang Tarihi* (2006) ile *Han Hanedanlığı Tarihi* (2004) basılmıştır. Yine bu proje çerçevesinde *Kırgızların Milli Giysileri* (2004) ve *Kazaklar'da Yaşam Estetiği* (2004) neşredilmiştir.

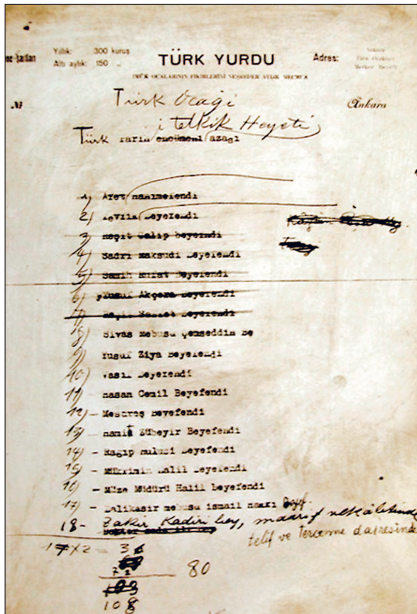
BİBLİYOGRAFYA :

Uluğ İğdemir, *Cumhuriyetin 50. Yılında Türk Tarih Kurumu*, Ankara 1973; Fahri Çoker, *Türk Tarih Kurumu: Kuruluş Amacı ve Çalışmaları*, Ankara 1983; *2876 Sayılı Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Kanunu*, Ankara 1983, md. 53, 54; "Türk Tarih Heyeti", *TY*, sy. 224 (1930), s. 58-59; *Resmî Gazete*, sy. 4652, Ankara 5 Teşrinisani 1940, s. 1; Âfet İnan, "Atatürk ve Tarih Tezi", *TTK Belleten*, III/10 (1948), s. 243-246; J. M. Landau, "Madjima^c İlimi", *El²* (İng.), V, 1099-1100.

YUSUF HALAÇOĞLU

Atatürk'ün, üzerine notlar düştüğü Türk tarihi inceleme heyeti listesi

TÜRK VAKIF HAT SANATLARI MÜZESİ

Müzedede kronolojik sırayla Mustafa Dede, III. Murad, Hâfız Osman, Yedikuleli Seyyid Abdullah, III. Ahmed, Kâtibzâde Mehmed Refî, Mahmud Celâleddin, II. Mahmud, Sultan Abdülmecid, Râkım Efendi, Ali Haydar Bey, Vahdetî Efendi, Kazasker Mustafa İzzet, Mehmed Şefik Bey, Mevlevî Zeki Dede, Mehmed İzzet Efendi, Sâmî Efendi, II. Abdülhamid, Hasan Rızâ, Mehmed Nuri, Kâmil Akdik, Necmeddin Okyay, Hamit Aytaç gibi hat sanatı ustalarının eserleri teşhir edilmektedir. Bu sergilerdeki en erken tarihlî eser IX ve X. yüzyıllara tarihlenen Mehmed b. İdrîs'in yazdığı küffî mushaftır. En ilgi çekici eser ise Şeyh Selim Kâdirî tarafından 1880-1887 yılları arasında hazırlanmış olan, oturan insan formulu yazıdır. Aynalı yazılarla zenginleştirilen eserin en ilginç yanı bütün mushafın gubârî yazı ile yazılmış olmasıdır. Müzede ayrıca tılsımlı gömlek ve başlıklar, Hz. Muhammed ve Hz. Ali minyatürlü kumaşlar, çeşitli tarikatlara ait şecereleler, hüccet, ilmühaber, berat, temessuksenet, ibrânâme, vakıf teftişi gibi arşiv belgeleri sergilenmektedir. Bunların dışında makta', kalemtırtaş, mühre, kamaş kalem, makas gibi hat malzemeleri vardır. Çeşitli ebru örnekleriyle zengin cilt türleri de sergilenen eserler arasındadır. Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi'nde teşhirdeki monotonluğu gidermek ve geleneksel medrese ya-

şamından bir kesit vermek amacıyla medrese atmosferini yansıtan etnografik bir oda düzenlenmiştir. Burada manken hat-tat ve iki küçük talebesi dönemin giysileri içinde hat çalışırken görülmektedir. Müzenin katalogu 2010 yılı projesi içinde yayımlanmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Erdem Yücel, "Türk Yazı Sanatları Müzesi", *Ar-kitekt*, XXXIX/339, İstanbul 1970, s. 132-133; a.m.f., "Türk Yazı Sanatları Müzesi", *Belediye*, sy. 79, İstanbul 1970, s. 18-19; a.m.f., "İstanbul Vakıflar Müzesi", *Türkiyemiz*, III/8, İstanbul 1972, s. 12-21; Cihan Özsayiner, "Bayezid Medresesi ve Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi", *İlgi*, sy. 45, İstanbul 1986, s. 2-9; a.m.f., "Hat Sanatına Açılan Pencere: Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi", *İstanbul İl Özel İdare Haber Bülteni*, İstanbul Ekim 1987, s. 10-11.

ZÜBEYDE CİHAN ÖZSAYINER

TÜRK YURDU

1911 yılından itibaren
İstanbul ve Ankara'da yayımlanan
Türkçü dergi.

18 Ağustos 1911'de kurulan Türk Yurdu Cemiyeti tarafından 24 Kasım 1911 tarihinde on beş günlük periyotlarla çıkarılmaya başlanmıştır. İlk sayısında amacı "Türklüğe hizmet etmek ve faydalı olmak" şeklinde belirtilir. 1917'den itibaren (XIII. cilt) Türk ocaklarının yayın organı halinde

varlığını sürdürür. Dergi günümüze kadar bazı kesintilerle birlikte Türkçülük hareketini savunan en uzun ömürlü dergi olmayı başarmıştır. 1918'de ilk devresi tamamlanan *Türk Yurdu*'nun 1923'te başlayan ikinci devresi 1931 yılına kadar devam eder ve felsefe, sosyoloji, arkeoloji, etnografya, mimarlık, ilâhiyat, Türkiyat, tarih, hukuk, iktisat, psikoloji, tıp, eğitim, dil, edebiyat, sanat, siyaset, sağlık, spor gibi alanlara açılır. Millî kültürün, millî bilincin sözcülüğünü yapan dergide imzaları görülenler arasında başlıca simalar şunlardır: Mehmed Emin Yurdakul, Müftüoğlu Ahmed Hikmet, Ömer Seyfeddin, Ziya Gökalp, Ali Canip, Yusuf Akçura, Ahmet Ağaoğlu, Gaspıralı İsmâil, Veled Çelebi, Necip Âsım, Bursalı Mehmed Tâhir, Mehmed Fuad Köprülü, Abdülhak Hâmid, Süleyman Nazif, Rıza Nur, Rıza Tevfik, Sadri Maksudi, Ahmet Zeki Velidi, Celâl Sahir, Enis Behiç, Kemalettin Kâmi, Yusuf Ziya, Halit Fahri, Faruk Nafiz, Orhan Seyfi, Aka Gündüz, Abdülhak Şinasi, Halide Edip, Yakup Kadri, Refik Halit, Ruşen Eşref, Hamdullah Suphi, Hüseyin Cahit, Reşat Nuri, Falih Rıfkı, Besim Atalay, Kilisli Muallim Rifat, Abdullah Battal (Taymas), Abdullah Cevdet, Celâl Nuri, Mahmut Ragıp Gazimihal.

Üçüncü dönemden bugüne kadar devam eden serilerdeki yazarların başlıcaları şunlardır: Reşit Rahmeti Arat, Remzi Oğuz Arık, Oktay Aslanapa, Arif Nihat Asya, Hüseyin Nihal Atsız, Samiha Ayverdi, Yavuz Bülent Bâkiler, İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu, Ali Fuat Başgil, Süleyman Hayri Bolay, Behçet Kemal Çağlar, Âsaf Hâlet Çelebi, Mehmet Çınarlı, İsmail Hami Danişmend, Ahmet Muhip Dıranas, Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu, İbrahim Alâeddin Gövsa, Necmettin Hacıeminoğlu, Abdülkadir İnan, İbrahim Kafesoğlu, Mehmet Kaplan, Fahrettin Kırzioğlu, Necip Fazıl Kısakürek, Vasfi Mahir Kocatürk, Mithat Cemal Kuntay, Ercüment Kuran, Akdes Nimet Kurat, Elif Naci, Orhan Okay, Cemil Sena Ongun, Mehmet Önder, Mustafa Necati Sepetçioğlu, Faruk Sümer, Enver Behnan Şapolyo, Fevziye Abdullah Tansel, Hikmet Tanyu, Cahit Tanyol, Fethi Tevetoğlu, Faruk Kadri Timurtaş, Nurettin Topçu, M. Şekip Tunç, Ahmet Kutsi Tecer, Osman Turan, Mümtaz Turhan, Orhan Türkdoğan, Reha Oğuz Türkkan, Ömer Bedrettin Uşaklı, Hilmi Ziya Ülken, Süheyl Ünver, Ali Nihad Tarlan, Bahtiyar Vahabzade, Halide Nusret Zorlutuna.

Türk Yurdu günümüze kadar yedi devre geçirmiştir. 1. Seri (1911-1918). Dergiyi

Türk Yurdu dergisinin 1. seri ilk sayısının iç kapağı ile 2. seri 12-14 sayısının dış kapağı

